

Met deze nieuwsbrief wil ik op een verantwoorde en onafhankelijke manier informatie geven over actuele onderwijsthema's. Standpunten die hier worden ingenomen zijn uitsluitend deze van mijzelf en kunnen in geen enkel opzicht toegeschreven worden aan welbepaalde organisaties of onderwijsethiek en/of -koepels. Ik streef er naar om mijn standpunten grondig en, waar mogelijk, ook wetenschappelijk te onderbouwen. Een duidelijke bronvermelding laat de kritische lezer toe om de gebruikte informatie te verifiëren. Reageren op de bijdragen uit deze nieuwsbrief kan en mag altijd. Wie reageert, geeft mij automatisch en impliciet de toestemming om indien nodig zijn reactie integraal of samengevat én op naam in deze nieuwsbrief weer te geven.

Het is er dan toch nog van gekomen. De eerste nieuwsbrief van het nieuwe schooljaar ligt voor jullie. Even heb ik overwogen om er definitief mee te stoppen. Uiteindelijk zijn het de talrijke commentaren die ik einde vorig schooljaar van jullie heb gekregen, die me ervan overtuigd hebben om toch verder te doen. Waarom ik er mee zou stoppen? Omdat het sinds Frank Vandenbroucke geleden is dat Vlaanderen nog eens een zelfdenkende onderwijsminister had die een intelligent en coherent onderwijsbeleid voerde. Wat de huidige minister betreft, die toont zich alvast een goede leerlinge van Pascal Smet: mediaatje doen, ballonnetje oplaten, vriendelijke maar vrijblijvende antwoordjes geven op vragen en een eigenzinnige en voor het Vlaamse onderwijs destructieve koers blijven varen.

Of wat te denken van het persballonnetje dat de minister oplet waarin ze aankondigde dat leerlingen en ouders niet langer een B-attest zouden kunnen 'omzetten' in een C-attest. Officieel heet het dat men zo de klassenraden meer waarde en erkenning geeft. Dat zou misschien wel zo geweest zijn, moest er kort daarna geen overzicht van nieuwe onderwijsmaatregelen verschenen zijn waarin staat (ik citeer):

Een leerling die in het voltijds secundair onderwijs een oriënteringsattest B of C heeft behaald omwille van tekorten, kan niet of enkel met beperkingen doorstromen naar het hoger leerjaar. Het is niet uitgesloten dat deze leerling nadien in een andere vorm van regulier onderwijs (volwassenenonderwijs, deeltijds onderwijs ...) of via de examencommissie bepaalde opleidingsonderdelen met vrucht beëindigt. Vanaf het schooljaar 2015-2016 wordt het mogelijk dat de toelatingsklassenraad deze met vrucht gevolgde opleidingsonderdelen in beschouwing neemt om de leerling toch toe te laten tot een leerjaar/studierichting die in beginsel niet toegankelijk is omwille van het destijds behaalde B- of C-attest. De beperkingen die aan het B- of C-attest zijn verbonden, worden m.a.w. ongedaan gemaakt. Opdat deze beslissing weldoordacht en breed gedragen moet zijn, is vereist dat de klassenraad voltallig is samengesteld¹.

Waarom mag een leerling die tot inzicht is gekomen dat hij zijn studies verkeerd aangepakt heeft, dan zelf niet beslissen om zijn leerjaar over te doen? Waarschijnlijk ligt het antwoord op deze vraag in de volgende uitspraak van de minister die meer met een financieel dan met een inhoudelijk onderwijsbeleid te maken heeft:

Zittenblijven leidt niet altijd tot betere schoolresultaten, vergroot de kans op vroegtijdige schooluitval en kost ook de samenleving een aardige duit: per jaar 185 miljoen euro².

Los van het feit dat de minister zich voor deze uitspraak baseert op onderzoeken in verband met zittenblijven waarvan de kwaliteit door andere onderwijsdeskundigen in vraag wordt gesteld³, trekt ze hieruit dan ook niet de conclusie bij uitstek die zich hier opdringt: de afschaffing van het C-attest. Als men de redenering van de minister immers doortrekt, is het geven van een C-attest erg risicovol.

Maar goed, laat dit nog het minste van mijn zorgen zijn. Veel bezorgder ben ik over wat de invoering van het M-decreet nu in september al heeft aangetoond: de ondoordachtheid waarmee onderwijsmaatregelen gelanceerd worden. Ik heb het nu in het bijzonder over de bevrozing van de GON-ondersteuning. Heeft die voor de personeelsleden van het buitengewoon onderwijs type 4 soelaas gebracht, dan is ze voor de kinderen en personeelsleden uit andere types (type 7 en 9) een regelrechte ramp gebleken. Ellenlange wachtlijsten met weinig of geen perspectief op een positieve uitkomst, kinderen die hun vertrouwde begeleider niet meer (kunnen) krijgen, begeleiders die moeten pendelen tussen verschillende leperse scholen en één Maldegemse school, ... Dit zijn maar enkele feiten die ik zelf heb kunnen vaststellen. Ik citeer letterlijk uit het bericht dat ik kreeg van een GON-begeleidster⁴:

¹ Zie: http://www.ond.vlaanderen.be/wegwijs/agodi/doc/nieuw_1-9/overzichtnieuwe_maatregelen_1-9-2015.doc, blz.13-14.

² De Standaard, 29 augustus 2015. Zie: http://www.standaard.be/cnt/dmf20150828_01839452.

³ Zie hiervoor bijvoorbeeld de discussie op <http://sticordibank.wikispaces.com/Zittenblijven>.

⁴ Omwille van de privacy heb ik alle namen weggelaten. Voor de rest is dit een letterlijk citaat.

Door de bevrozing van de GON-uren, beslist op het ministerie van onderwijs, kunnen enkele kinderen geen GON krijgen op dit moment. Hierdoor vallen 3 GON-leerkrachten zonder uren doordat we ze niet toegekend krijgen. Daardoor moest er een herverdeling komen van enkele leerlingen. Hierbij is rekening gehouden met onze gebieden waar wij nog op school zitten. Door dat alles zal ik tijdelijk ... begeleiden. Op 16 oktober zouden ze tot een besluit moeten gekomen zijn wat betreft de overige GON-uren. Op dat moment weten wij of onze uurroosters terug mogen veranderen naar hoe ze waren opgesteld. Tegen dan weten wij of alle GON-kinderen ook hun uurtjes GON mogen opnemen. Onze oprechte excuses voor dit ongemak. Wij hebben dit jammer genoeg niet zelf in de hand.

Stel nu dat na 16 oktober alle leerlingen die gedurende anderhalve maand gegijzeld werden door deze bevrozingsmaatregel vooralsnog GON-begeleiding kunnen krijgen, dan zal dit ook zijn prijskaartje hebben omdat er in een aantal gevallen nieuwe begeleiders zullen moeten aangetrokken worden. En dit terwijl er in GON-scholen type 4 aan de limiet gezien een personeelsoverschot is. Dit had anders kunnen en moeten aangepakt worden.

Daarom stel ik voor dat een moedige politicus (of enkele moedige politici) een wetsvoorstel zou indienen dat elke minister van onderwijs, alvorens bepaalde maatregelen in te voeren, er toe verplicht zowel een **Leerling Effect Rapport** als een **School Effect Rapport** te laten uitvoeren door onderwijsdeskundigen van verschillende universiteiten en verschillende politieke strekkingen. Deze zouden eerst de effecten op korte, middellange en lange termijn van deze maatregelen moeten onderzoeken zodat situaties zoals die zich nu voordoen in de toekomst onmogelijk zullen zijn. Het onderwijs is te belangrijk om er zomaar mee te knoeien. Ik houd me aanbevolen om hierover van gedachten te wisselen.

2015-2016 zal dus de annalen ingaan als het schooljaar waarin in Vlaanderen het inclusief onderwijs onder de vorm van het M-decreet invoerde. De geschiedenis zal uitwijzen of dit op de juiste manier en onder de juiste vorm gebeurde. Maar toch wil ik nu al deze bedenking meegeven.

Onderwijs is normaal gezien een afspiegeling van de maatschappelijke context waarvan het deel uitmaakt. Dan is nu de vraag: klopt dit voor Vlaanderen. Hebben wij een inclusieve maatschappij waarin iedereen maximale ontplooiingskansen krijgt en tot alle diensten en instellingen toegang krijgt? Hebben wij een maatschappij die iedereen verwelkomt, ongeacht rang of stand, fysieke of mentale toestand, etnische of politieke afkomst en die iedereen in zijn of haar waarde laat? Ieder mens heeft het recht om zich een identiteit aan te meten. Iedereen heeft het recht om zijn identiteit met bepaalde tekens, signalen, ... te benadrukken. Laten we eerlijk zijn: een hoofddoek is lang niet zo bedreigend als bepaalde uiterlijke tekenen van jongeren- en subculturen van eigen bodem. Zijn wij echt bereid onze fysieke, religieuze en ideologische grenzen open te stellen en onze maatschappij voor iedereen tot een warme omgeving te maken waarin het goed is om te leven? Want ook dat moet het ultieme doel zijn van inclusief onderwijs: voor ieder kind een warme en veilige omgeving creëren waarin het zich goed voelt en onbezorgd kan leren en ontwikkelen.

Dit schooljaar blijf ik dus met onregelmatige regelmaat nieuwsbrieven schrijven en doorsturen. Hierin blijf ik een evenwicht zoeken tussen mijn kritische kijk op de onderwijsactualiteit enerzijds en het brengen van inhoud op een toegankelijke en onderbouwde manier. En dit onder het motto: 'Kritische mensen zijn betrokken mensen'. Wel zal ik de nieuwsbrieven niet langer van bij het verschijnen op mijn website www.nieuwsbrieferen.be plaatsen. Het voorbije jaar heb ik immers herhaaldelijk vastgesteld dat sommige onverlaten en pseudo-coupolards deze gebruikten om zich een houding aan te meten die hen niet toekomt of om de inhoud te gebruiken op een manier zoals ik die niet heb bedoeld.

Voor de rest blijf ik de dingen benoemen op de manier waarop ik vind dat ze moeten benoemd worden. Zonder franjes, dubbelzinnigheden en andere bijkomstigheden. En intussen probeer ik via mijn vormingswerk mijn kleine steentje bij te dragen. Gewoon, omdat het niet belangrijk is wie het doet, maar het wel belangrijk is en blijft dat het gedaan wordt.

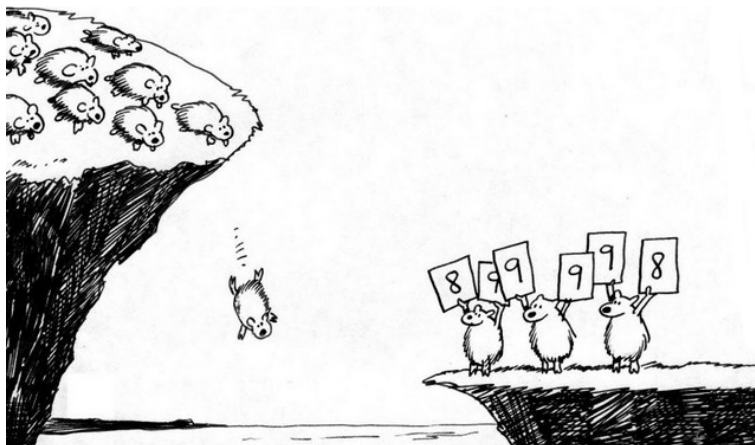
Tot slot wil ik de uitspraak van Hilde Crevits eventjes persifleren: 'Ik volg niet slaafs wat de minister zegt'. Ik blijf via deze nieuwsbrief spreken. Met een positieve, kritische maar opstandige stem: *A Voce Rivolta!*

Lieven

Terwijl in onderwijsland velen – de enen al ongeduldiger dan de anderen – uitkijken naar de hervorming van het secundair onderwijs, word ik in mijn werk als CLB'er elk dag weer op een andere noodzakelijke hervorming attent gemaakt. De kunstmatige grens tussen het kleuter- en lager onderwijs moet volledig worden weggewerkt. Niet in het minst omdat het onderwijsbegrip *schoolrijpheid* (en alles wat dit met zich meebrengt) haaks op de ontwikkeling van het jonge kind staat. Woordenschat, fonologisch bewustzijn, hoeveelheidsbegrip, tellen, ... veel van de factoren die we gebruiken om te bepalen of een kind schoolrijp is of niet, ontwikkelen zich immers nog verder tijdens het eerste, tweede en derde leerjaar naast en samen met het leren lezen en rekenen.

Een en ander lijkt een beetje op de cartoon hiernaast. We gaan er vanuit dat een kleuter al dan niet schoolrijp is op het einde van de kleuterklas en beslissen dan ook of hij de sprong naar het eerste leerjaar mag maken. Dit terwijl we er niet stil bij staan dat het ontwikkelingsplan van de kleuterschool los staat van de leerplannen van de lagere school

waardoor men nog te vaak verwacht dat een kind klaar is om op 1 september zonder problemen te starten met de leerstof van de lagere school. Welnu, net die verwachtingen zorgen voor een nefaste kloof tussen het kleuter- en lager onderwijs. Met de komst van het M-decreet en inclusief onderwijs zal deze kloof alleen maar breder en dieper worden. Tenzij men een en ander nu drastisch aanpakt. Neen, ik ga hier zeker niet voorbij aan de vele inspanningen die de leerkrachten uit het kleuteronderwijs en het eerste leerjaar doen om de leerlingen sociaal- en emotioneel zonder problemen het lager onderwijs in te loodsen. En ze doen dat met succes. Daar ben ik me zeker van bewust. Ik heb het hier enkel over een cognitieve kloof die er wel degelijk is: we mogen er vanuit ontwikkelingspsychologisch standpunt gezien niet vanuit gaan dat iedere kleuter die de overstap maakt naar het eerste leerjaar daar volledig 'eerste-leerjaar-rijp' aan begint.

Wat we minimaal nodig hebben zijn leerlijnen voor de verschillende facetten van taal en rekenen die starten in de kleuterschool en naadloos doorlopen tot en met het zesde leerjaar. Het moeten geïntegreerde leerlijnen worden die daarenboven de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid zijn van het kleuter- en lager onderwijs. Het is niet aan de kinderen om blindelings en vol vertrouwen in de kloof te springen. Het is aan het onderwijs zelf om deze te dichten.

M-decreet^(VL) en Passend Onderwijs^(NL): (g)een wereld van verschil

Het M-decreet met onder andere zijn recht op redelijke aanpassingen staat helemaal niet zo ver van het Nederlandse *Passend Onderwijs* als sommigen wel denken. Als bewijs hiervoor geef ik graag de definitie van passend onderwijs weer zoals ik deze aantrof op de website van het Nederlandse *Informatiepunt passend onderwijs*¹.

Alle kinderen verdienen een zo passend mogelijke plek in het onderwijs. Onderwijs dat leerlingen uitdaagt, dat uitgaat van hun mogelijkheden en rekening houdt met hun beperking. Kinderen gaan, als het kan, naar het regulier onderwijs. Zo worden ze zo goed mogelijk voorbereid op een vervolgopleiding en op een plek in de samenleving. Het speciaal onderwijs blijft bestaan voor kinderen die daar het best op hun plek zijn.

¹ Zie <http://www.passendonderwijs.nl>. Het informatiepunt valt onder de verantwoordelijkheid van het Nederlandse ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Een voorbeeld voor Vlaanderen van de manier waarop het onderwijsministerie innovatie ondersteunt en begeleidt. Je vindt er heel wat informatie die ook voor de Vlaamse M-decreetsituatie relevant is, al is het maar ter inspiratie van scholen en scholengemeenschappen die willen werk maken van een vernieuwde en coherente zorgvisie.

Auteur:	Erik van Meersbergen & Peter de Vries
Titel:	Handelingsgericht werken in passend onderwijs Achtergronden, aanpak en hulpmiddelen
Uitgeverij:	Perspectief Uitgevers
Plaats:	Utrecht
Jaar:	2013
Pagina's:	200 + cd-rom
ISBN-13:	9789491269073

Om meteen met de deur in huis te vallen: tijdens en na het lezen van dit boek van Erik van Meersbergen en Peter de Vries had ik meteen Noëlle Pameijers *Yes*-gevoel. Hier kunnen we, *mutatis mutandis*, heel wat mee in de Vlaamse scholen die vanaf dit schooljaar het M-decreet moeten implementeren. Omdat in het Vlaamse onderwijs het handelingsgericht werken al goed zijn ingang gevonden heeft, kan dit boek zeker helpen bij het scherpen en meer uniform maken van de door individuele leerkrachten en schoolteams geleverde inspanningen. Het is de expliciete meerwaarde van het boek om de leerkracht niet alleen vanuit zijn rol als didacticus, maar ook vanuit zijn rol als pedagoog te benaderen. Omdat de leerkracht door de komst van het M-decreet nog meer dan vroeger op deze rol zal aangesproken worden.

In het eerste hoofdstuk staan de auteurs stil bij het handelingsgericht werken in de praktijk. Naast het herhalen van de definitie en de uitgangspunten van het handelingsgericht werken leggen ze onder andere ook het verband met het passend onderwijs. Ook de grondhouding en de competenties die dit vereist van de leerkracht komen aan bod. Heel boeiend is zeker het stukje over de ecologische pedagogiek en de gevolgen ervan voor de onderwijspraktijk. Het tweede hoofdstuk is dan een uitgediepte herhaling van de cyclus en de uitvoering van het handelingsgericht werken op zich.

Het derde hoofdstuk vind ik persoonlijk het sterkste. Omdat het niet enkel gaat over de taak van de leerkracht als pedagoog, maar ook over zijn taal. Als we ouders én leerlingen meer bij het onderwijs- opvoedings- en leerproces willen betrekken, dan zullen we, net zoals John Hattie dat altijd en overal herhaalt, een voor iedereen toegankelijke en hanteerbare taal moeten spreken. De in dit hoofdstuk naar voren gebrachte modellen en concrete voorbeelden tonen aan dat dit een eenduidige oplossingsgerichte en probleemomschrijvende taal moet zijn die voor de leerkracht tegelijk ook een aanzet moet zijn tot een positief-kritische zelfreflectie: bezit hij over de nodige kennis, attitudes en vaardigheden om als eerst aanwezige pedagoog de onderwijsbehoeften van de individuele leerlingen zichtbaar te maken en er verder mee om te gaan?

Het vierde hoofdstuk staat integraal stil bij het handelingsgericht werken binnen het domein van leren en gedrag. Centraal hierbij staat de vraag hoe de individuele leerkracht maar ook de school kijken naar en aandacht hebben voor het gedrag en de gedragsproblemen bij leerlingen.

Hoe je de veranderingen waartoe het handelingsgericht werken je verplicht binnen het schoolbeleid introduceert en verankert, is het thema van het vijfde hoofdstuk. De auteurs kiezen als leidraad voor verandering de veranderstijlen zoals die door de kleurentheorie van De Caluwé en Vermaak¹ beschreven worden.

In het zesde hoofdstuk wordt er dieper ingegaan op het handelingsgericht werken en de eisen vanuit de omgeving. Het kind en de ouders nemen hier een belangrijke plaats in. Tegelijk wordt er ook een verband gelegd tussen het werk van John Hattie en het handelingsgericht werken. Tot slot beschrijft hoofdstuk zeven de op de cd-rom meegeleverde concrete instrumenten zeer uitgebreid.

Een denk- en doe boek voor gemotiveerde scholen!

¹ DE CALUWE, L., VERMAAK, H., *Leren veranderen. Een handboek voor de veranderkundige*, Kluwer, Alphen aan den Rijn, 2006, 496 blz.